

Οι δεξιότητες του ψυχοεκπαιδευτή

Κωνσταντινίδης Γεώργιος,
Δάσκαλος, πτ. ΠΤΔΕ Πατρών,
πτ. Θεολογίας ΕΚΠΑ

Master Θεολογίας Ε.Α.Π.,
Pg Cert Counseling Middlesex University

1^η ομαδική δραστηριότητα : Να γράψετε τι γνώσεις πιστεύετε πως είναι καλό να έχει ένας ψυχοεκπαιδευτής. Προσπαθήστε να τις βάλετε μετά σε φθίνουσα σειρά ξεκινώντας από τη σημαντικότερη.

2^η ομαδική δραστηριότητα : Να γράψετε τι εμπειρίες βιωματικές είναι καλό να έχει ένας ψυχοεκπαιδευτής .

3^η ομαδική δραστηριότητα : Να γράψετε τι στοιχεία στην προσωπικότητα του είναι καλό να έχει ένας ψυχοεκπαιδευτής. Να τα βάλετε σε φθίνουσα σειρά, ξεκινώντας από το σημαντικότερο.

1. Γνώσεις ψυχοεκπαίδευσης

- Γνώσεις ψυχολογίας, γνώσεις στην εκπαίδευση, σχετικές σπουδές από τον χώρο των ανθρωπιστικών επιστημών (κοινωνιολογία, ανθρωπολογία, φιλοσοφία, θεολογία, τέχνες) αλλά και από άλλες επιστήμες (αθλητισμός, οικονομία, υγείας, βιβλιοθηκονομία) με μία ειδική γνώση και ενασχόληση σε πεδία που άπτονται της ψυχοεκπαίδευσης
- Συνεχής μελέτη και καλλιέργεια σε θέματα ευρύτερου ενδιαφέροντος (πολιτική, κοινωνία κ.ά.)

2. Εμπειρίες

- Προσωπικής εκπαίδευσης/ επιμόρφωσης γενικότερα
- Προσωπικής αυτογνωσίας/ αυτοβελτίωσης: προσωπική ατομική θεραπεία, ομαδική (ιδανικά από δύο διαφορετικές σχολές, διαφορετικού φύλου θεραπευτές), κοινωνικές/ομαδικές εμπειρίες, πνευματικές, εμπειρίες αυτογνωσίας,
- Συνεχούς επιμόρφωσης/ επίβλεψης (supervision)
- Εμπειρίες εργασιακές

3. Στοιχεία προσωπικότητας

- Φιλανθρωπία/ αγάπη για τον άνθρωπο, πίστη στην εξέλιξη/ εκπαιδευσιμότητα του ανθρώπου
- Αυτογνωσία : γνώση βαθύτερων κινήτρων που ώθησαν σε αυτή τη διαδικασία ή σε αυτό το επάγγελμα γενικότερα. Επίγνωση στοιχείων που με δυσκολεύουν/με αποθαρρύνουν σε άλλους ανθρώπους. Επίγνωση ομάδων & θεματικών που είμαι πιο ωφέλιμος/η.
- Επίγνωση προσωπικής θεωρίας
- Πίστη στον εαυτό μου και την αποτελεσματικότητά μου
- Πίστη στην αποτελεσματικότητα της ψυχοεκπαίδευσης

3. Στοιχεία προσωπικότητας (συνέχεια)

- ★ Η γλώσσα του σώματος: ζεστός, σταθερός, σταθερός τόνος φωνής σε σωστό ρυθμό και ένταση, ντύσιμο φιλικό/επαγγελματικό, βλεμματική επαφή
- ★ Είναι πολύ σημαντικό να μην λαμβάνονται προσωπικά συμπεριφορές μελών και επίσης να είμαστε γνώστες προβολών και μεταβιβάσεων
- ★ Σχετίζεται με το δεοντολογικό πλαίσιο/ ethics. Εμπιστευτικότητα, σεβασμός στην αυτονομία, αποφυγή διπλών δεσμών
- ★ Περαιτέρω στοιχεία της προσωπικότητας και δεξιότητες θα αναφερθούν παρακάτω.

3. Διαδικασία αυτοπαρατήρησης/ αυτοστοχασμού

- **4^η ατομική δραστηριότητα** : Να γράψετε 2 λόγους που σας έρχονται πρώτα- πρώτα και 2 λόγους που αγγίζουν κάτι βαθύτερο δικό σας σχετικά με το γιατί επιλέξατε επάγγελμα με αντικείμενο τον άνθρωπο.
- **5^η ομαδική δραστηριότητα**: Να καταγράψετε ποια χαρακτηριστικά μπορεί να έχουν ενήλικες και να σας είναι δύσκολο να συνεργαστείτε μαζί τους, σε σημείο που να μπορεί να σας οδηγούσε σε απόρριψή τους ή επιθυμία διακοπής επικοινωνίας μαζί τους.
- **6^η ομαδική** : Να καταγράψετε ποια χαρακτηριστικά μπορεί να έχουν έφηβοι και να σας είναι δύσκολο να συνεργαστείτε μαζί τους, σε σημείο που να μπορεί να σας οδηγούσε σε απόρριψή τους ή επιθυμία διακοπής επικοινωνίας μαζί τους.

3. Διαδικασία αυτοπαρατήρησης/ αυτοστοχασμού (συνέχεια)

- **7^η ομαδική** : Να καταγράψετε ποια στοιχεία ή συνθήκες είναι αυτά που βοηθούν την αλλαγή μιας συμπεριφοράς που μπορεί να δυσκολεύει έναν άνθρωπο , ο οποίος απευθύνεται σε ψυχοεκπαιδευτικές ομάδες , π.χ. κάποιος/α που έχει ντροπαλότητα ή δυσκολία στην καλλιέργεια κοινωνικής σχέσης.

ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΨΥΧΟΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗ

- A. Δεξιότητες Φροντίδας
- B. Δεξιότητες Διοικητικής Λειτουργίας
- Γ. Δεξιότητες συναισθηματικής ενεργοποίησης
- Δ. Δεξιότητες απόδοσης νοήματος

ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΨΥΧΟΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗ

Α. Δεξιότητες Φροντίδας

1. προστασία (ως προς ρίσκα ή αυτοαποκαλύψεις μελών)

2. διακοπή (συμπεριφοράς αρνητικής χωρίς κριτική)

3. στήριξη

4. ενεργητική ακρόαση (λεκτικά και μη-λεκτικά μηνύματα)

5. ενσυναίσθηση

6. αυθεντικότητα

8^η ομαδική

ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΨΥΧΟΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗ

Γ. Δεξιότητες συναισθηματικής ενεργοποίησης

1. Παρακίνηση (λεκτική ή μη λεκτική, ώστε να εκφραστούν/πρόσκληση για αυτοαποκάλυψη σε παιδιά)
2. παροχή πρότυπου συμπεριφοράς
3. Σύνδεση :ανάδειξη ομοιοτήτων, για περισσότερη συνοχή κ αυτογνωσία
4. Αυτοαποκάλυψη (μελών και συντονιστή/ με μέτρο κ διάκριση)
5. Ανατροφοδότηση (σχολιασμός για συμπεριφορά ή συνασθήματα μελών, με τρόπο σαφή, συγκεκριμένο κ ειλικρινή, όχι επικριτικά)
6. αντανάκλαση (έκφραση αυτού που επικοινωνήσε το μέλος, για μείωση παρανοήσεων)
- 7 Προτάσεις (για καλλιέργεια εναλλακτικών τρόπων σκέψης)

ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΨΥΧΟΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗ

Δ. Δεξιότητες απόδοσης νοήματος

1 ερμηνεία (ο θεραπευτής προσφέρει εξηγήσεις για συμπεριφορές/σκέψεις/ συναισθήματα μελών ίσως και από διαφορετική οπτική, οι θετικές γίνονται πιο εύκολα αποδεκτές, σημαντικό την κατάλληλη στιγμή)

2 επεξεργασία: αξιοποίηση βιούμενων εμπειριών

3 αντιπαράθεση :πρόσκληση να εξετάσει κάποιος τη συμπεριφορά του με διαφορετικό τρόπο/ δείχνει άμυνες ή παράλογες πεποιθήσεις που ίσως έχει

4 επεξήγηση :αντανάκλαση συγκεκριμένων αισθημάτων που έχει ένα μέλος

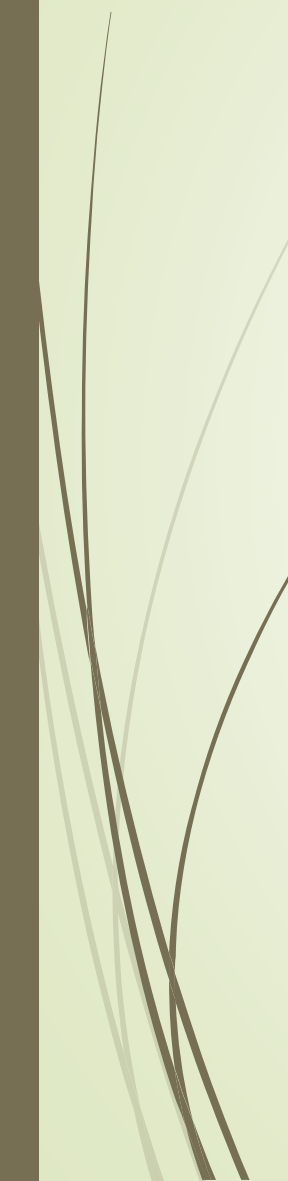

5 παράφραση: επαναδιατύπωση με στόχο να ξεκαθαρίσει συγκεκριμένες σκέψεις

6 σύνοψη :κλείσιμο ομάδας και αναλογίζονται τα μέλη τι αποκόμισαν

ΑΣΚΗΣΗ 8^η ομαδική

Δεξιότητες Φροντίδας

- ➔ Υποθέστε ότι το πλαίσιο για την παρακάτω άσκηση είναι ένα πρόγραμμα ψυχοεκπαιδευτικό, αυτογνωσίας και αναγνώρισης συναισθημάτων, που γίνεται στην ΣΤ' δημοτικού. Αντιστοίχισε τις συμπεριφορές με την αντίστοιχη φροντίδα και έπειτα γράψτε μερικές φράσεις αντίστοιχη σωστή διαχείριση:

1.προστασία-	-Ένα παιδί αρχίζει να μιλάει, με αφορμή την αναφορά της λέξης «αφεντικό» ,για το ότι ο μπαμπάς στο σπίτι βαρέθηκε να κάνει η μαμά το αφεντικό.	
2.διακοπή-	- Ένας μαθητής με ΔΕΠ-Υ σηκώνεται και σπρώχνει ένα άλλο παιδί	
	-Μία μαθήτρια αρχίζει να φωνάζει σε μία άλλη μαθήτρια, επειδή θεώρησε ότι την κοιτούσε και γελούσε ειρωνικά	
	Ένα παιδί αναφέρει πως για να κοιμάται ευκολότερα παίρνει κάποια φαρμακευτική αγωγή και αρχίζει να μιλάει για αυτήν	

Η αυτοαποκάλυψη του θεραπευτή:

<https://www.youtube.com/watch?v=MPYSihGU9U0>

9. Παρατηρήστε τις δεξιότητες του θεραπευτή στο παρακάτω βίντεο:

<https://www.youtube.com/watch?v=4B2AfEiVAgI>

Θεραπευτικές ροτζεριανές στάσεις:

➤ Ενσυναίσθηση

- Η ενσυναίσθηση (μετάφραση του ροτζεριανού empathy) είναι η ικανότητα του θεραπευτή- ψυχοπαιδαγωγού να μπαίνει στη θέση του θεραπευόμενου , να βιώνει τα συναισθήματά του, όπως τα βιώνει αυτός, να βλέπει και να νιώθει τον κόσμο, όπως ο μαθητής , «να αντιλαμβάνεται τον προσωπικό κόσμο του μαθητή, σαν είναι ο δικός του κόσμος, χωρίς όμως να ξεχνά τον όρο σαν(Rogers, 1961, 284 στον Κοσμόπουλο-Μουλαδούδη: 139, οπ.π.).
- Ο Μπρούζος αναφέρει πως η ενσυναίσθηση εμπρικλείει δύο διαστάσεις : την κατανόηση του κόσμου του θεραπευόμενου και την κοινοποίηση σε αυτόν όσα κατανοήθηκαν (Μπρούζος, 2004).

10^η άσκηση ομαδική: Ας υποθέσουμε ότι τρέχετε ομάδες συνάντησης και ευαισθητοποίησης γονέων σε ένα σχολείο που εργάζεστε. Μητέρα 40χρονη, φιλόλογος, με πολλές σπουδές (δρ.) αρκετά άγχωδης και φιλομαθής, επιτυχημένη επαγγελματικά, εργαζόμενη πολλά χρόνια σε ιδιωτικό σχολείο, έχει αγοράκι πρωτότοκο με στοιχεία ΔΕΠ-Υ. Είχε λάβει ενημέρωση από τις νηπιαγωγούς και εδώ και μισό χρόνο έχει αρχίσει και τον πηγαίνει σε κέντρο στήριξης παιδιών με δυσκολίες. Η ίδια δε λαμβάνει κάποια προσωπική στήριξη/καθοδήγηση για το παιδί, ενώ ο άντρας της και πατέρας του παιδιού δε συμμετέχει στη μελέτη και γυρνάει νωρίς το βράδυ από το γραφείο του. Ήδη από τις πρώτες εβδομάδες η μεσημεριανή βοήθεια στη μελέτη του έχει πολλές δυσκολίες : το παιδί δυσκολεύεται να κάτσει, είναι σε υπερένταση, δεν μπορεί να παραμείνει στο γραφείο του για πολλά λεπτά και όσο είναι εκεί δε συγκεντρώνεται στη γραφή και στη μελέτη. Να γράψετε τρεις πρακτικές δυσκολίες που έχει η μαμά και στη συνέχεια να περιγράψετε το πώς νιώθει κάθε μέρα κατά τη διάρκεια και μετά το πέρας της μελέτης.

Γνησιότητα (genuineness)

-εσωτερική (συμφωνία)

-εξωτερική (ειλικρίνεια/ όχι προσωπεία)

► «Δεδομένου ότι αυτή η έννοια μπορεί εύκολα να παρανοηθεί, επιτρέψτε μου να τονίσω πως αυτό δε σημαίνει πως ο θεραπευτής επιβαρύνει τον πελάτη του με αλόγιστη εξωτερίκευση όλων των συναισθημάτων του. Δε σημαίνει επίσης πως ο θεραπευτής επιβαρύνει το σύνολο του εαυτού του στον πελάτη του. Σημαίνει, ωστόσο, πως ο θεραπευτής δεν αρνείται κανένα από τα συναισθήματά του που βιώνει ή πως είναι πρόθυμος να βιώνει με διαφάνεια οποιαδήποτε επίμονα συναισθήματα προκύπτουν στην σχέση και να τα γνωστοποιεί στον πελάτη του. Σημαίνει να αποφεύγει τον πειρασμό να εμφανίζεται με προσωπείο ή να κρύβεται πίσω από μια επαγγελματική ευγένεια ή ακόμα και να υποδύεται τον επαγγελματικό του ρόλο» (Kirschenbaum, K. & Henderson, V. L σελ.11 κ.ε. στο Μπρούζος, 2004,σ.260)

► 11^η άσκηση (ομαδική) :Φυλλάδιο γνησιότητας/ μη γνησιότητας

► 12^η άσκηση (ατομική) : Να γράψετε τρεις δικές σας συμπεριφορές γνήσιες και τρεις μη-γνήσιες από την καθημερινότητά σας

Άνευ όρων αποδοχή του άλλου:

- ✓ Συνίσταται στην αποδοχή του μαθητή/ συμβουλευόμενου ως προσώπου, χωρίς προϋποθέσεις, χωρίς «θα σε αγαπώ, εάν και μόνο εάν...». Σαφώς, μπορούμε ως δάσκαλοι να διαφωνούμε με κάποια συμπεριφορά του μαθητή μας, αυτό όμως δεν πρέπει να σημαίνει πως τον απορρίπτουμε ως πρόσωπο. Αποδοχή του άλλου εν γένει δε σημαίνει επιδοκιμασία ή υιοθέτηση όλων των κινήσεών του. Άλλωστε δεν πρέπει το ηθικό σύστημα του συμβούλου να επηρεάζει αυτό του συμβουλευόμενου. (Μπρούζος, 1995)
- ✓ Ο δάσκαλος που νιώθει άνευ όρων αποδοχή για το μαθητή του/ τον συμβουλευόμενο τρέφει θερμά αισθήματα για αυτόν, αισθήματα αγάπης που υπερβαίνουν τις επιμέρους πτυχές της προσωπικότητάς του ή ακόμα περισσότερο να θέτει προϋποθέσεις του τύπου «τρέφω θερμά αισθήματα

αγάπης μόνο στους μαθητές που ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις μου, είτε αυτές έχουν να κάνουν με το να ανταπεξέρχονται στα σχολικά τους καθήκοντα ή να έχουν άψογη συμπεριφορά». «Η **Natalie Rogers** διακρίνει στη στάση αυτή τρία στοιχεία : την αποδοχή χωρίς κριτική, την αποδοχή του συνόλου του όντος σε βαθύτερο επίπεδο & το ότι όλα αυτά έρχονται από καρδιάς και αυθόρμητα στην έκφραση του θεραπευτή» (Rogers , 1993 σελ.114 στο Κοσμόπουλος-Μουλαδούδης, οπ.π. σελ.74,)

- ✓ Αυτή του είδους η αποδοχή προϋποθέτει μια αναγνώριση του δικαιώματος της πλήρους ελευθερίας στο μαθητή του/ συμβουλευόμενο, ώστε να αυτορρυθμίζει ο ίδιος τα θέματά του , τα σχετικά με την πορεία του στη μάθηση(Κοσμόπουλος, 1995).
- ✓ Μία άλλη προσέγγιση που καθιστά περισσότερο κατανοητό αυτό το ζήτημα είναι η διάκριση αποδοχής – επιβεβαίωσης του **Buber** : ο θεραπευτής δέχεται αρχικά τον άλλον όπως ακριβώς είναι και στη συνέχεια τον επιβεβαιώνει ως προς αυτό που μπορεί να γίνει» (Βούλγαρης, 2003 : σελ.104)
- ✓ Επιπλέον, θα πρέπει ο δάσκαλος να έχει αισιόδοξη προοπτική για την εξέλιξη γενικά των ανθρώπων και των μαθητών του και να εγκαθιστά ή να επανεγκαθιστά συνέχεια την ελπίδα (τη ιδιαίτερη σημασία αυτού του παράγοντα αναφέρει και ο Yalom ως θεραπευτικού για την ομαδική θεραπεία). (**Yalom**, 2006).

13^η ατομική δραστηριότητα :Να καταγράψετε δύο γονεϊκές συμπεριφορές που εσείς νιώθετε δυσκολία να αποδεχτείτε.

Πώς εξελίσσομαι συμβουλευτικά/ Πώς βελτιώνω τη συμβουλευτική μου ικανότητα;

► Αυτογνωσία

«Το οράν εαυτὸν κρείσσον ἐστί του οράν τους ἀγγέλους», αγ. Εφραίμ ο Σύρος

«Αν βρεις την εσωτερική ειρήνη μέσα σου, δεκάδες άνθρωποι θα ωφεληθούν γύρω σου», αγ. Σιλουανός

(επίγνωση προσωπικής θεωρίας/ τι με ενοχλεί στον άλλον/ γιατί με ενοχλεί/ προσωπικών δυνατών/ αδύνατων σημείων)

► Η αυτογνωσία κατακτάται με πολλούς τρόπους:

-προσωπική αναζήτηση

-βιβλία (βιβλιοθεραπεία) -τέχνες/ αθλητισμός

-θρησκεία/ πνευματικότητα/ σχέση με Θεό

-συζητήσεις

-εμπειρία συμβουλευτικής/ ψυχοθεραπείας

Πώς εξελίσσομαι συμβουλευτικά/ Πώς βελτιώνω τη συμβουλευτική μου ικανότητα;

- ❖ Εμπειρίες συμβουλευτικής/ εκπαίδευσης/ συνεκπαίδευσης/ ομαδικής/ ατομικής θεραπείας/ εξομολόγησης
  - ❖ Επιμόρφωση σε δεξιότητες συμβουλευτικής/ επικοινωνίας/ επιμόρφωση σε ζητήματα ψυχολογικά/ προσωπική μόρφωση (βιβλία/ περιοδικά)/ λέσχες
  - ❖ Θεσμός του «φίλου- δάσκαλου», σχέσεις γνήσιας συναδελφικότητας (ίσως και με τον ειδικό δάσκαλο/ σχολ. σύμβουλο/ διευθυντή;)
  - ❖ Συμμετοχή σε ομάδα επίβλεψης (supervision)
- ➔ Τήρηση ημερολογίου , προσωπικού και επαγγελματικού (Hargreaves & Fullan, 2008)

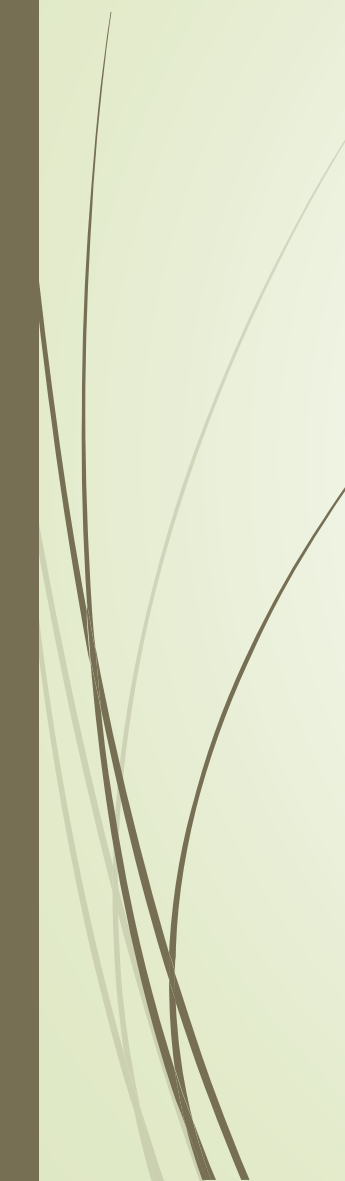

14η ατομική : Πώς βελτιώνω τη συμβουλευτική μου ικανότητα. Παρακολούθησε το βίντεο από το 18' και μετά για τη βελτίωση της συμβουλευτικής ικανότητα

<https://www.youtube.com/watch?v=8qFqDxRrdLU>

μετα το 18''

<u>Λόγια εκπαιδευτικών</u>	<u>γνήσια</u>	<u>Μη γνήσια</u>	<u>Τίποτα</u> <u>απόαυτά/</u> <u>«λάθος»</u> <u>έκφραση</u>
<p>1.Ο γιος σας θεωρώ πως έχει δυνατότητες για καλύτερη απόδοση , αρκεί να μελετήσει περισσότερο.</p>			
<p>2. Πολύ χαρισματικό παιδί, μην ανησυχείτε καθόλου, η μαθησιακή πρόοδός του είναι δεδομένη !!(σε γονιό μαθητή που έχει καλή αντίληψη, πολλά κενά και μελετά ελλιπέστατα)</p>			
<p>3. Το παιδί σας εισχωρεί συνεχώς σε παρέες, αλλά δεν τον θέλει τελικά κανένας.</p>			

4. Λάθος σύντροφο παντρεύτηκες και τώρα δεν βγάζετε άκρη με τη μελέτη του παιδιού.			
5. Έχεις χοντύνει πολύ, μάλλον δεν ασχολείσαι πολύ με τον εαυτό σου.			
6. Αν ήμουνα στη θέση σας, θα τον έκλεινα σε ένα δωμάτιο μέχρι τη Δευτέρα Παρουσία.			
7. Έχει δυσλεξία караμπινάτη...Μην περιμένετε να τον δείτε ποτέ φοιτητή!			

ΤΕΛΟΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗΣ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΣΑΣ

